

MONTBLANC, REFUGI D'UN NOTARI TARRAGONÍ DURANT LA GUERRA DEL FRANCÈS (1811)

Josep M. T. Grau i Pujol

Sense cap mena de dubte, Tarragona fou una de les ciutats catalanes més perjudicades per la Guerra del Francès, tant pel que fa al cost humà com material. Els historiadors xifren en més de tres mil les defuncions enregistrades entre els anys 1809 i 1811 en els llibres sacramentals de la parròquia de Santa Maria de la Catedral. Una part important de les víctimes foren forasters que s'hi havien refugiat provinents de les comarques properes i també de Barcelona (1).

A la capital de corregiment, després de la caiguda del fort de Santa Oliva ja en els primers dies del setge napoleònic, es produí un gran èxode de població. Un dels mitjans fou el mar: una de les destinacions escollides foren les Illes Balears i altres els ports propers de Vilanova i la Geltrú o Sitges; l'altra seguir l'exèrcit en retirada cap a l'interior. El primer només era assequible a les classes benestants i dirigents. Una mostra significativa la tenim en la marxa de l'Arquebisbe de l'arxidiòcesi tarragonina, l'asturià Romualdo Mon y Velarde, a la ciutat de Palma. El mes de maig del 1811 la junta superior del Principat s'hi trasllada també juntament amb membres del clergat (secular i regular), petita noblesa, hisendats, comerciants, professionals liberals, gent de mar, artesans enriquits, etc. Els seus béns foren posteriorment requisats per les autoritats gales tot i la proclamació d'edictes que prometien la seva devolució a aquelles persones que retornessin a casa.

L'altra sortida, la de refugiar-se a l'interior, fou la que utilitzà un notari tarragoní, Francesc de Paula Albinyana i Pastor (2) que durant uns mesos s'instal·là a Montblanc, treballant-hi conjuntament amb els altres fedataris públics locals.

El nostre personatge provenia d'una antiga nissaga de notaris tarragonins. El seu exercici de la professió el documentem del 1788 al 1840, essent continuador del despatx del seu pare Francesc Albinyana Cosidor que actuà del 1746 al 1788. Casat amb Josepa de Borràs i Pallejà, dos dels seus fills també seran notaris de la ciutat: Joan-Francesc (1836-1868) i Josep-Antoni (1840-1870). Ocupà diversos càrrecs de l'administració municipal (secretari de l'ajuntament de Tarragona) i de la reial (escrivà principal de guerra). El darrer document que protocolitza a la seva notaria data del 22 de maig del 1811.

Acompanyant les tropes resistents, el dia u de juny es desplaça a Sitges, en el mes de setembre és a Berga i el desembre és a Vic (3). A inicis de l'any 1812 encara hi fa estada (gener-febrer), doncs allà redacta dos poders, un a un tragner de Guimerà i l'altre a un militar. El març del mateix any dona fe d'uns capítols matrimonials a Berga i pel maig és a Valls. A l'estiu torna a Vic (juny i agost), tot i que pel juliol és a Berga. En aquestes darreres poblacions lliura dos poders a dos expatriats barcelonins, un argenter i un torcedor de seda. El setembre visita Vilallonga del Camp i pel novembre el trobem a Montblanc on hi romandrà fins a mitjans d'agost del 1813. Finalment, el dia 23 d'agost del 1813 retorna de nou a casa, a Tarragona.

Durant els temps que viu a la vila ducal sabem que a la Plebania hi habitava el vicari general de l'Arquebisbat, el canonge Bonaventura Marés, des d'on atorgarà un establiment per construir una mina d'aigua al terme del Milà i l'arrendament dels delmes que percep la Mitra en els pobles dels Omellons, Vinaixa, Tarrès, el Vilosell i Vallclara (12 de juliol).

Els contractes que autoritza Francesc Albinyana a Montblanc són els típics de l'època, la majoria referits a la transmissió de la propietat, i més en un moment de crisi. Destaquem la venda de dos jornals d'horta a la partida de Vilasalva que fa Llorenç Santromà a Salvador Pedrol, ambdós pagesos montblanquins, per la suma de dos mil lliures, o l'efectuada per Francesc Català, moliner del Samuntà (parròquia de Montblanc) per pagar un debitori a l'escultor Nicolau Belart. Interessants també són els testament i inventari del fuster Macià Rius Pujol (17 d'abril) on es detallen minuciosament les eines del seu taller. Els capítols matrimonials són abundants, entre contraients de Barberà de la Conca, la Guàrdia dels Prats, Rocafort de Queralt, Lilla, Montblanc i Vilaverd, els regidors de la qual arrendaran la botiga de l'aiguarent, la taverna, la fleca, el forn de pa i els avagants (terres) del Comú. De la Guàrdia sobresurt la concessió del vintè dels fruits que pagaven delme al seu terme durant una collita als pagesos de la mateixa localitat, Josep Saperes, Joan Foguet i Josep Cendrós "per a pagar las contribucions" (19 de març del 1813).

A través d'un poder que lliura a un escrivà del tribunal suprem de justícia resident a Cadis sabem que té dificultats per cobrar els seus honoraris amb l'exèrcit, els quals reclama amb insistència, suposem davant les dificultats econòmiques. Això explicaria que exerceixi a nivell particular en la vila que l'ha acollit, per a disposar d'uns ingressos extres per a alimentació i allotjament.

A Montblanc es relaciona amb el notari Francesc Avià el qual el substitueix en una ocasió (22 de març). El 18 de maig trobem una nota referida a la desaparició del pare homònim de Mateu Porta Vilella, un pagès natural de Lilla i habitant a Montblanc, "de alguns anys a esta part ausent del present Principat, ignorantse son paradero".

Altres procures són fetes per pagesos de Talavera i Cubelles i comerciants reusencs.

No és aquest el lloc per a descriure la totalitat de les escriptures però recordem que per a l'estudiós de la Conca la seva consulta és possible a l'Arxiu Històric de Tarragona (Fons notaria de Tarragona), ja que esdevé a la pràctica un notari més de Montblanc en aquest període.

Notes

- (1) Vegeu les obres clàssiques de la bibliografia tarragonina: Adolfo Alegret, *Historia del sitio, defensa, asalto y evacuación de Tarragona en la guerra de independencia*. Barcelona, 1911; J.M.Recasens Comas, *La revolución y guerra de la independencia en la ciudad de Tarragona*. Tarragona, 1965; i Josep Iglésies Fort, *El setge a Tarragona a la guerra napoleònica*. Rafael Dalmau editor. Barcelona, 1965.
- (2) Almenys quatre notaris marxaren cap a Mallorca: Josep Busquets Garriga, Josep M.Cortadelles, Carles-Lluís Mallafré i Francesc Sales Soler. La seva activitat resta reflexada en el llibre d'Isabel Companys *Catàleg dels protocols notariais de Tarragona (1472-1899)*. Barcelona, 2000.

(3) Per a la zona de Vic us remetem al llibre de Maties Remisa, *La Guerra del Francès al corregiment de Vic .1804-1814*. Vic, 1993.

**Article publicat a la revista EL FORADOT (Montblanc) , núm. 11 (abril 2002),ps.
20-21**